

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 96/2021-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Strapáč, PhD., s. r. o., 17. novembra 3215, Čadca, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Peter Strapáč, PhD., proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Csp 60/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Csp 60/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie **300 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **450,29 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti sťažovateľa vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. februára 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby ústavný súd prikázal všeobecnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov, priznal mu finančné zadostučinenie v sume 300 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 96/2021-13 z 10. marca 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a na vec sa vzťahujúceho spisu všeobecného súdu vyplýva, že Okresný súd Banská Bystrica v konaní o žalobe sťažovateľa zo 4. mája 2017 o zaplatenie sumy 748,74 eur s príslušenstvom postúpil vec 27. júna 2017 Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“). Okresný súd po postúpení veci nevykonal žiadny úkon smerujúci k zisteniu skutkových okolností sporu, nevyzval strany sporu na predloženie stanovísk a nenariadil ani termín pojednávania vo veci.

4. V dôsledku nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní sa sťažovateľ 7. januára 2020 obrátil na predsedu súdu so sťažnosťou na prietahy v konaní. Ako vyplýva z upovedomenia predsedu okresného súdu z 23. januára 2020, táto sťažnosť bola vyhodnotená ako dôvodná, pričom za dôvod vzniknutých prietahov označil predseda okresného súdu nadmernú zaťaženosť súdneho oddelenia zákonnej sudkyne a sťažovateľa informoval, že 9. januára 2020 bol vo veci nariadený termín pojednávania.

5. Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 5. marca 2020, okresný súd žalobe vyhovel v celom rozsahu a predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 16. mája 2020.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ podal proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta, že nečinnosťou okresného súdu došlo k oddialeniu rozhodnutia vo veci, a preto sa dlhodobo nachádza v stave právnej neistoty, pričom zdôrazňuje tú skutočnosť, že spor nemožno považovať za právne zložitý.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že bol vo veci prakticky celé konanie nečinný až do 9. januára 2020, keď zákonná sudkyňa nariadila termín pojednávania, ale zdôraznil tú skutočnosť, že napadnuté konanie je právoplatne skončené. V širších súvislostiach nečinnosti poukázal na fluktuáciu zamestnancov súdu ako nezanedbateľný faktor vplývajúci na celkovú dĺžku konania, ako aj na nepriaznivú situáciu na súde z hľadiska personálnej poddimenzovanosti súdu a množstva nevybavených vecí. V závere požiadal, aby ústavný súd konštatoval objektívnu zodpovednosť Slovenskej republiky za stav na okresnom súde.

8. K plynulosti konania sa vyjadrila aj zákonná sudkyňa, ktorá sa pridržala svojho vyjadrenia k sťažnosti sťažovateľa zo 7. januára 2020 na prietahy v konaní adresovanej predsedovi súdu.

III.2. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ vo svojej replike zotrval na podanej ústavnej sťažnosti okrem tej časti petitu, v ktorej žiadal prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov vzhľadom na to, že vec je právoplatne skončená. V súvislosti s argumentáciou okresného súdu podotkol, že personálne zabezpečenie súdu nemôže ísť na ťarchu účastníkov konania, ktorí žiadajú rýchle a efektívne konanie.

10. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov konania a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je založená na jeho tvrdení, že okresný súd svojou nečinnosťou v napadnutom konaní spôsobuje zbytočné prietahy.

12. Ústavný súd z predložených vyjadrení účastníkov konania zistil, že pred okresným súdom napadnuté konanie začalo 27. júna 2017 a okresný súd nariadil vo veci jediné pojednávanie na 5. marec 2020, na ktorom meritórne rozhodol, a konanie je právoplatne skončené.

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

14. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

15. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci (predmet sporu) a jej význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

17. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom napadnutého konania je spor o zaplatenie dlžnej sumy z titulu poistného plnenia, pričom je nutné konštatovať, že takéto spory predstavujú bežnú agendu všeobecných súdov. Hodnotením tohto kritéria ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mohla ospravedlniť nečinnosť okresného súdu v napadnutom konaní.

18. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáchoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také správanie sťažovateľa ako strany sporu v napadnutom konaní, ktoré by prispelo k zbytočným prietáhom.

19. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní a konštatuje, že okresný súd až po takmer 33 mesiacoch uskutočnil vo veci pojednávanie, na ktorom síce meritórne rozhodol, ale tak dlho trvajúce prvoinštančné konanie je samo osebe z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné.

20. Obranu okresného súdu spočívajúcu v poukaze na neprimeranú zaťaženosť a nedostatočné personálne obsadenie súdu nemožno akceptovať vzhľadom na konštantnú judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, I. ÚS 268/2015, IV. ÚS 580/2018, II. ÚS 111/2019), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

21. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Csp 60/2017 došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

22. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd súčasne prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov. Keďže v čase rozhodovania ústavného súdu bolo napadnuté konanie právoplatne skončené, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

23. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 eur, ktoré odôvodňuje dlhodobým stavom právnej neistoty, ako aj skutočnosťou, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu trpí pocitmi bezmocnosti a nedôvery v súdny systém.

24. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

25. Vzhľadom na konštatované zbytočné prietahy okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy predovšetkým absolútnu nečinnosť okresného súdu v trvaní takmer tri roky a neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ako aj s prihliadnutím na tú skutočnosť, že napadnuté konanie je právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie požadovanej sumy 300 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku tohto rozhodnutia).

V.
Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 450,29 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

27. Ústavný súd vychádzal pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (§ 11 ods. 3 vyhlášky) uskutočnený v roku 2020 predstavuje sumu 177,00 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom v sume 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu s daňou z pridanej hodnoty predstavuje sumu 450,29 eur.

28. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu